Draksådd : fem otrons artiklar /

Håkansson, Einar,

59 C Br

KUNGL. BIBLIOTEKET
National Library of Sweden

EINAR HÅKANSSON

DRAKSÅDD

FEM OTRONS ARTIKLAR

STOCKHOLM
GEORG SCHRÖDERS FÖRLAG

PRIS 60 ÖRE

1906

Kungl. biblioteket
0 0000 000108156

DRAKSÅDD

FEM OTRONS ARTIKLAR

AF

EINAR HÅKANSSON

STOCKHOLM
GEORG SCHRÖDERS FÖRLAG

A.-B. ARBETARNES TRYCKERI, STOCKHOLM 1906

Härrens heliga nattvard.

En junisöndag.

Pingst, de kristna kyrkornas högtid.

Obeskrifligt förtjusande är pingstmorgonen. Öfver ungt, saftigt gräs i hagarna, på vallars och åkrars grönskande sädesfält strålar junis härliga sol. Och öfver barrskogars allvarsmörka grönska och löfskogars ljusa nyfödda, öfver glitterblåa vatten mellan de yfviga dungarna flödar solens ljus. Och öfver husen och gårdarna, dolda i häckar och dungar af syréner — hvita, blå och violetta.

Hög och klar är luften, ren och torr är vägen, vid hvars sidor stå blommande vildrosbuskar.

Doften från blommornas värld, välljud från fåglarnas. Ah! . . .

Och vindens sus far igenom de gröna lunderna, smekande örters blad och spelande i trädens kronor.

Ett enda strålande leende är naturen och dess varma anda dallrar öfver markerna.

Ur alla de legioner världar, hvilka vi med ett gemensamt namn kalla naturen — från solen på dess lysande bana till daggdroppen, som glänser på strået, och

dammkornet, som flyr öfver vägen — jublar lifvet i glättig gudlöshet.

Och öfver allt detta den mäktiga himlakupolen, under hvilken några små lätta, nästan orörliga cirri-moln sväfva likt amoriner i en plafondmålning.

Guds barn på väg.

Det går människor på vägen. Högtidsklädda, på Jehova troende människor med psalmböcker. De komma från alla stigar och småvägar och slå in på den stora hufvudvägen, och den vägen leder till Kristeby kyrka, dit de ämna sig för att fira pingsten och begå härrens heliga nattvard, altarets sakrament.

Människor af alla lifvets åldrar gå på vägen: gamla skrumpna gubbar och gummor, män och kvinnor vid lifvets middag samt ynglingar och jungfrur, hvilka fått inplantat uti sig ofelbarheten af bibelns uppgifter och tron på öfvernaturliga ting och väsen, hvaribland ett är vår gud, vår härre, vår frälsare.

Men naturen är naturen och intet finnes däröfver.

På vägarna synas bland de äldre också gossar och flickor i manbarhetsåldern. De äro klädda i svart liksom deras präst, hvilken färg symboliserar kristendomens väsen och harmonierar med det snart stundande.

Ty det är barn, som i dag för första gången deltaga i de kristnas heliga kannibaliska fäst. De skola supa frälsarens »blod» och tugga hans »kött», och det skola de göra, säkerligen utan att tänka på halten af denna »heliga» akt, därför att deras förmyndare, som äro deras auktoriteter, befallt dem därtill.

Kyrkan.

Vägen kröker och kyrkan ligger där framme. Folket lämnar naturens sköna och omätliga hälgedom och beger sig in i vantrons skumma kyrka — förnuftets graf — med kristligt dystra eller naiva målningar på väggarna och allehanda symboler för supernaturalism och demonism, för att glömma det som är och ödsla sin dyrkan på det som icke är, icke var och icke blir.

Ödmjukt hälsade af simplare bröder i Kristo, träda grefven och grefvinnan in i kyrkan och taga, liksom ortens öfriga »bättre folk», plats i en af de bänkar, som iordningställts för dem längst fram i kyrkan, där de kunna sola sig i glansen från de öfriga kyrkbänkarnas rader af gloende fattigmansögon.

Hans nåd, som har läst åtskilligt, är fritänkare i smyg och hädar gud och satan, men går dock i kyrkan för konvenansens skull och för att föregå sina underlydande med ett »gott» exempel. Han har nämligen kommit till den riktiga slutsatsen, att gudlighet bland de styrda är högst fördelaktigt för de styrande.

Och hennes nåd, som är indifferent, går i kyrkan af samma orsaker.

Ingångspsalmen spelas upp....

Kristendom — du döpta hedendom!

Högmässan är slut.

Och medan ljusa, glada naturen därute strålar af renhet och skönhet, begynner härinne i tämplet ett skådespel af vidunderligt religiöst svineri och gränslös dumhet

och vantro. Det förefaller som skulle människorna härinne genom sina utsväfningar i vidskepelsens gröfsta styggelser och materiell orenlighet vid den gyllene kalken skymfa naturens renhet och sublima höghet.

Du listiga kristendom!

Du tog hedningarnas fäster, ceremonier, gudar och halfgudar och däraf gjorde du — kristna högtider, sakrament, gudomspärsoner och hälgon. Därigenom fick ditt bondfångeri bland hedningarna större succès.

Din gud fader, son och helige ande, din obefläckade jungfru och frälsarehistoria har du stulit eller lånat från hednareligionerna. Och din djäfvul, himmel och hälvete! Din Mose lag, med hvilken du risar oss, och ditt Kristi evangelium, hvarmed du ger oss socker efter agan — äro icke de plagiat af hedniska lagstiftares och evangelisters bud och evangelier?

Dina moralbud — äro de dina? Finnas de kanske icke också hos de andra hednareligionerna — ja, till och med i skönare form? Och finnas de icke också, där ingen religion finnes? Jo visst!

Dina högtider till åminnelse af din frälsares födelse, hans död, uppståndelse och himlafärd, till den helige andes utgjutande och flera andra — skall du kunna förneka deras hedniska anor?

Nej, nej! När otron gör dig denna fråga, skall du icke kunna neka, om du vill vara sann. Ty redan dina älsta kyrkofäder ärkände detta, och deras ärkännande är i skrift bevarad till deras eftervärld för att vittna om din härkomst.

Hedningarnas offerkult gjorde du till din!

Naturfolkens och äfven barbarfolkens vilda offerfäster, då människor offrades och deras kroppar stympa-

des i smådelar och kastades ut bland mängden, som åt upp desamma, adopterade du och kristnade det i dopet till härrens heliga nattvard och gjorde det till ett sakrament.

Ja, det är ju visserligen sannt: Du — i likhet med de andra mera framskridna hednareligionerna — har mildrat människooffrens och blodsfästens ohyggligheter genom att blott göra och fira dem symboliskt.

Det mördas icke längre en människa för hvarje gång en kristen blodsofferfäst begås, utan deras offer anses mördad en gång för alla, för nära två tusen år sedan.

Och det kastas icke längre sprittande, rykande köttbitar ut bland mängden, som slåss om dem, utan prästen lämnar direkt åt en hvar en kött-symboliserande kaka af vegetabilier. »Allt kött är hö» . . .

Och offrets blod sköljer icke längre altarets sidor, utan nattvardsgästernas för Kristi skull törstiga strupar!

Ja, ditt adoptivbarn, kristendom, har blifvit väl uppfostrat och dess uppträdande skiljer det från dess »råare» hednasyskon. Och du vill icke ens ärkänna dess simpla släktskap, utan påstår, att det är din egen äkta unge.

Men släktdragen mellan den hedniska och den kristna offerkulten äro dock allt för märkbara för att du skall kunna lura oss: En människa, hvars lif utsläckes af religionsgalna likar för att tillfredsställa gudarna eller gud, och församlingen, som med sång och spel deltager i fästligheten i jublet öfver det oskyldiga offrets död och de underbara värkningar, som däraf skola uppkomma — för hedningarna krigslycka och tjänlig väderlek, för de kristna snedsprångens förlåtelse och säkrare entré till himla — och sedan med lystnad tager del i förtärandet

af likdelarna efter offret. Och detta kalla såväl hedningarna som de kristna en helig måltid!

Denna vidriga tillställning, åt hvilken folket i sin enfald lånar sig, tros vara »jordens skönaste måltid». Liksom aflatsbrefvet ger den de kristna syndernas förlåtelse och dess begående är för de kristna en syn, vid hvilken de fälla tårar af glad rörelse. Den är en af den kristna trons största högtider!

Konfirmanderna.

Emellertid har kyrkotjänaren dukat fram brödet och vinet på altaret, framför hvilket prästen nu träder.

De första offren för honom är nattvardsungdomen, som sitter framme i koret, hitkommenderad af föräldrar och målsmän, och som nu efter föregående söndags automatiska »ja» på frågorna om den tror på gud fader, hans pojk och den helige ande med mera, ansetts värdig och mogen till att deltaga i det förestående kalaset.

Sedan prästen från altaret föredragit en hel hop teologiska fantasifoster och böner, hvartill församlingen svarat »bää!» träda de stackars barnen fram och kasta sig enligt gifven instruktion på knä omkring altarringen.

Och församlingen af vuxna »syndare» bakom deras ryggar stönar därunder:

»O, guds lam, som borttager världens synder, fräls oss, milde härre gud! O, guds lam, som borttager världens synder, hör oss, milde härre gud! O, guds lam, som borttager världens synder, gif oss din frid och välsignelse!»

Därpå tager församlingen upp en låg, söfvande psalm, ackompagnerad af orgeln, och prästen börjar utdela oblaterna.

Först i raden ligga gossarna, därnäst flickorna. Barnen ligga med sina ansikten dolda i de sammanknäppta händerna, som hvila på altarringen. När prästen kommer till ett barn för att gifva det brödet, höjer det hufvudet och gapar liksom fågelungen, när modern matar den.

En gosse, som fått brödet, smugglar ut det ur munnen, när han åter sänker ned näsan mellan händerna, för att sedermera i lugn och ro företaga en närmare undersökning af detsamma.

Bland flickorna är rörelsen allmän. Där snyftas och gråtes och skälfvande läppar mottaga Kristi lekamen. Det inbillat högtidliga och gudomliga i detta upptåg och den sentimentala psalmlåten kan icke undgå att influera på flickornas lättrörda känslor, och de gråta utan att egentligen veta hvarför . . .

Nu få de Kristi blod. Mun efter mun beröra samma fläck af kalkens rand, som snart blir slemmig af stelnad saliv från barnens munnar, och de sista i kommunikanternas rad äro de, som få mottaga det mästa af detta otäcka ämne.

Och prästen säger till hvar och en: »Jesus Kristus, hvilkens blod du anammar, bevare dig till evinnerligt lif! Amen.»

Där framme ligger en gosse, som lider mycket af kronisk snufva. Under hans nästipp hänger en tjock droppe af grön färg. Han skulle gärna vilja snyta sig, men inte går det an här framme! Och så tänker han stryka af näbben mot tummen, men i samma ögonblick kommer prästen med kalken, gossen höjer förskräckt huf-

vudet och skyndar att ta sin mun vin. Men droppen under näsan ramlar ned i vinet, och sedan ligger den lille snälle gossen och funderar på droppens vidare öden!

En känslig flicka ligger och kan icke låta bli att ha tanken fäst på det otäcka förhållandet, att hon måste dricka ur samma kärl som alla gossarna och en massa flickor före henne ha druckit ur. Men hon tar kalken . . .

Dressyrnumret är slut och barnen få vända åter till sina platser, gossarna mera behärskade, men flickorna med sura kinder och rödgnidna ögon.

De gamla.

Nu är de stora kreaturens tur.

Orgeln spelar.

Grefven och grefvinnan stiga upp ur sin särskilda bänk och promenera fram till altarringen, där de med förnäma later slå sig ned på sina grefliga knän.

Ah, hvem vill följa det höga föredömet?

Det vill grefvens rättare och hans käring. Flera andra underlydande därjämte, hvilka lefva i ett idylliskt statare- och torpareelände med vattgröt och bibeltro och farbror Zebaoth.

Psalmsången och orgelspelet utöfva ett hypnotiskt inflytande.

Liksom ormtjusaren med sin pipa förmår tvinga ormarna att dansa, så förmår prästen genom sång och musik hypnotisera de naiva, tanklösa hjärnorna bland kyrkbänkarna och tvinga folket fram till den heliga »baren».

Och folket kommer! Icke alla, men dock alltför många, ty redan då det finnes en till två nattvardsgäster, så är det för mycket.

Allt tänkande, all skepsis, all kritik af religionen, som under hvardagslifvet någon gång kan anfäkta guds barn i Kristeby, har i närvarande stund totalt upphört.

Troende blint, blicka rörda, dimmiga ögon fram emot altaret, där han står, den ljuflige församlingsherden, skrudad i den kristliga gudakultens reglementerade ämbetsmannauniform, väntande på sina gäster.

Människorna hasa sig ut ur bänkarna, stanna ett ögonblick tveksamma i stora gången och gå därpå sakta fram.

En gammal knekt, enligt offentlig hemlighet behäftad med syfilis, ådragen under krigarlifvet, en lungsiktig sockenskräddare samt ett bondpar och deras unge son med munnen igenbakad af snus, med bränvinsodör och dåsiga ögon, lunka bland andra fram till altaret.

Ännu flera få rum där framme.

Kakor och vin! Hvem vill ha kakor och vin och sång och musik under förtäringen? Och syndernas förlåtelse därjämte? Gå fram till honom där framme, agenten för frälsarfirman Gud fader, Son & Helige ande. Gif honom din »odödliga» själ och ditt religionsförvridna förnuft, så får du allt detta.

Är du rädd för bacillerna, som med kalken vandra ur mun i mun, vämjes du vid att med dina läppar beröra den plats på bägarens kant, som andra före dig ha slickat?

Det är inte farligt, ty det är »heligt». En helig och renullig man har också skrifvit;

Den som tror på baciller mera än på gud, antager jag kan också lätt undvara nattvardsbordet. Men Kristus skall lika fullt intill dagarnas ända behålla en församling, som i tron på honom firar nattvard och därvid är så upptagen af sin frälsare, att den i den stunden icke *tänker* på baciller och då *ej heller har ont af dem.*»

(S:t Heüman, själasörjare i 20:de drh.)

Dessa ord äro odödliga. Du skall tänka så intensivt på Kristi kött och blod, att du icke af dina ögon och din ästetiska känsla lockas att tänka på smitta och smuts!

Men du skall också tro. *Tro* att vinet är Kristi blod, så *är* det Kristi blod.

»Vår Härre Jesu Kristi sanna lekamen och blod, under bröd och vin, oss kristna till att äta och dricka.»

Du skall suggerera dig själf.

Det är fullt där framme vid altarringen.

Vid brödet går det renligt till, men vid vinet börjar, såsom vanligt, svinerierna. Knekten doppar i vinet sina snuskiga knäfvelborrar och såriga läppar. Bonddrängen sköljer sina orena »maskätna» tänder. Ogifta Fanny, dotter till prosten, får något slemmigt i halsen, och en ung fröken från ett torp ser skäggstrån och annan orenlighet flyta omkring i vinet.

Och det är psalmsläp och orgelspel och hjärnorna lullas in i hypnosen.

Det religiösa vanvettet lägger sig som en skymning öfver sinnena. Där framme står förfäaren och uttalar sina besvärjelseformler, medan vantrons af konungen anno 1819 stadfästade sånger sjungas . . .

Stig upp, ni där framme! Nya människor vilja lägra sig kring altaret och få sig den heliga alkoholen inklusive syndernas förlåtelse af den heliga och döpta vantrons agent.

Och de, som redan blifvit expedierade, stiga upp och gå tillbaka i sina kättar, hvar och en lika lycklig som om han eller hon hittat en lyckobringande hästsko med tre söm att spika upp öfver stugdörren till skydd mot häxor och djäfvulskap.

En ny upplaga prästbedragna, förlåtelsefikande stackare, som gnida sig förbi hvarandra fram emot altaret...

En värld i ljus — ett folk i mörker.

Där ute strålar solen öfver en natur i förtrollande fägring, löfomhägnade hus och gröna marker med stänk af blommors färger. I dungarna kring glindrande sjöar sjunga fåglarna.

Ett klingande skratt är naturen, ett skratt af sprudlande glädje öfver sin ungdom, sin älskog och fruktsamhet och sin medvetna skönhet.

Ur naturens många världar — från det gigantiska solsystemet till mikrokosmen i vattendroppen, där solstrålarna brytas, och dammkornet, som rörts upp från marken af människan — också en värld — fröjdas lifvet. Utan gud.

Men medan den rena och ljusa naturen därute jublar i yster lifsglädje, utan bekymmer för öfvernaturliga makter, och bjuder människorna komma och göra sammaledes, sitta dessa i stället — fångna i sina villfarelser — inne i det skumma tämplet med dystra miner och söla ned sina själar i vantrons smuts...

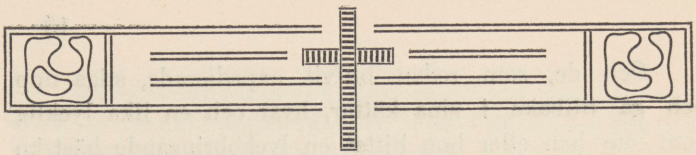

På korset.

Det var på Golgata: tre kors stodo där och på dem hängde tre skälmar.

Den förste hette Isak, en gudlös och förnuftig människa. Han gillade fläsk och svor något, var en oförbätterlig syndare och i allo en präktig karl. Otvifvelaktigt den trefligaste af alla tre skälmarna. Han var självständigt anlagd såsom rätt är och hade därför satt sig på tvären emot myndigheterna och gjort det de förbjudit och icke gjort det de befallt. Men detta konvenerade icke myndigheterna, då lika litet som nu efter ett tusen år och nio hundra. Och därför var stackars Isak dömd att såsom kanalje och upprorsman dö på plankan.

Den andre hette Jesus och hade fuskat i hypnotism, kvacksalfveri och religion. Han påstod sig vara guds enfödde son och människornas frälsare. För detta råkade han i klammeri med den palästinska så kallade rättvisan, som icke tålde hans agitation för sig själf. De fruktade i honom en blifvande konkurrent till makten inom landet i händelse han kunde samla tillräckligt stort anhang, hvilket icke såg omöjligt ut. När därför Jesus

efter ett stilla kalas med sina förtrogna utvalda hade begifvit sig ut i Getsemane örtagård om natten för att svalka sig och nyktra till, passade myndigheternas drängar på och knepo honom, tack vare den lymmeln Judas, skamlig i åminnelse. Och då pöbeln ropade korsfäst! blef han det också.

Den tredje skälmen hette Ananias, ett enfaldigt och fromt kräk, en herde, som nästan trodde på Jesu gudom, och som på grund af sin dumhet råkat illa ut för de jordiska myndigheterna.

Korsfästelsen var nyss öfverstökad och folket och soldaterna stodo och grinade och räckte lång näsa åt Jesus och ropade: »Titta på judarnas kung! Ah, hör du! är du Kristus, guds utkorade, så klara dig nu! Hä hä!»

Isak, som trots sina goda närver dånat af, när hans ställ restes bredvid Jesus', vaknade vid ättika och packets skrik och skrattsalvor.

»'Judarnas kung?' . . . Jag tror jag kommit i fint sällskap, ta mig tusan!» tänkte han och vred därefter sina ögon mot Jesus. »Å, hvad ser jag? Jesus från Nazareth här! Det var längese'n vi sågo hvarandra. Tjänis på dig, snickare!»

Jesus: »Jag har inte äran känna er, min härre.»

Isak: »'Äran' . . . 'min härre' . . , Vet skäms! Känner du inte igen Isak, barberarns pojke, din gamle lekkamrat från barndomstiden? Titta blott på ärret, som du gaf mig på näsan, när vi som heta ynglingar slogos om den sköna Ruth!»

Jesus, obehagligt berörd: »Å . . . nja . . . ja nu minns jag dig. Hur mår du?»

Isak: »Hur jag mår? Det var en fråga! Spikarna sitta ju väl, så man får väl trösta sig med att man plå-

gas efter konstens regler. Men det är en stor sticka i plankan, som rifver mig alldeles fasligt i ändan så fort jag rör på mig aldrig så litet. Detta är olagligt.»

Båda stönade nu i kapp en stund medan blodet rann nedför korsens stammar och lefrade sig till en svartröd massa nere vid marken. Därpå:

Isak: »Så, att vi skulle träffas här ändå! Nu ha vi allt ställt det vackert till för oss, eller hvad tror du? Nåja, det var ju intet annat att vänta, så som vi ha tagit lifvet. Nu är det slut för mig att vara stursk, och för dig med ditt lurendräjeri.»

Jesus: »Lurendräjeri?»

Isak: »Ja.»

Jesus, deklamerande: »Häda inte! Jag är Jesus, guds son, och människornas frälsare.»

Isak: »Ha ha ha! Gamle narr! Det skall du inbilla andra, men inte mig. Det är nog sannt, att fröken Maria var din mor, men det är inte sannt, att hon var jungfru då hon fick dig och att din far var af himmelsk ras. Ånej, han var lika jordisk som jag och hette Herodes. Det var minsann inte för inte han ställde till barnslakt vid dina yngsta piltår, broder Jesus. Du kunde komma med anspråk i en framtid, förstås, och blifva farlig för honom. *Då* undkom du, men nu är du allt fast ändå? Nå, jag beklagar dig af hjärtat. Hvar och en söker ju komma fram i lifvet och du är inte den ende, som försökt det på andra människors godtrogenhet. Religionen är ganska inbringande, om man bara förstår att sköta affären väl.»

Jesus: »Jag var fattig.»

Isak: »Å pytt! Offentligt presenterade ni — du och dina gesäller — er som fattiglappar för att dupera folk,

ja. Men känner jag så'na där geschäftsmakare som ni rätt, så voro ni kanske i själfva värket inga asketer. Såsom alla ungkarlar hade ni väl små, mer eller mindre oskyldiga 'synder' och det är därför icke oantagligt, att när ni på luffen passerade förbi ett värdshus, ni då kilade in och läskade er med vinbägarnas mångfald. Eller kanske, när ni hemsökte en stad, att ni gingo förbi en port, hvari satt en vacker sköka, som någon af er nödvändigtvis måste krypa till kojs med. Men till vin och kvinnor fordras pängar, mycket pängar, broder Jesus, och som ditt bands medlemmar icke skulle sörja för morgondagen, så är det antagligt, att ni — fortfarande i smyg, förstås — lefde som om hvar dag vore den sista. För rästen så . . .»

Jesus: »Å, tig du med dina smutsiga anspelningar!»

Isak: »För rästen så . . . nåja, jag kan ju gärna säga det: ingen vet hur mycket du hade i smyg på banken. Du kanske samlade i löndom för din lada de skördar, som vuxit på lättrogenhetens feta åker, för att sedan kunna tillbringa gubbåldern i ett angenämt, tillbakadraget lif under ett stilla pysslande med din välmående, smäckfeta mage. Men du måste väl ärkänna, att du gjort fiasko nu i alla fall?»

Jesus: »Mitt rike är inte af denna världen. Jag skall uppstå från de döda.»

Isak: »Äh, babbla inte dumheter! Hvarför kan du inte vara uppriktig mot din gamle förtrolige vän? Du har snart suckat ut. Låtom oss bikta våra små så kallade synder för hvarandra! Det lättar en smula att få språkas vid. A-aj!»

Isak vred på kroppen för plågornas skull, slängde med hufvudet och gnisslade tänder. Sammalunda gjorde

ock Jesus och Ananias. Därpå fortfor Isak med kallblodig galghumor:

»Minns du, hur mycket rackartyg vi två gjorde, när vi voro små? Kommer du ihåg den gången, då vi lapade ur din mammas grädde? Kommer du ihåg, hur vi piskade upp lille Mikael, som påstod, att Josef och inte gud var din pappa? Kommer du ihåg, hur du vid tolf års ålder försökte gömma dig kvar i tämplet för att i hemlighet leka präst, hur du blef upptäckt af kyrkotjänaren, var uppkäftig mot honom och fick smisk? Å, de ljufva ungdomsminnena!»

»Gyckla inte nu!» afbröt Jesus, men Isak fortsatte obarmhärtigt:

»Jo, intill sista andedraget skall jag gyckla och häda både det förbannade packet vid våra fötter och dig själf, om du fortfarande envisas med att kalla dig Kristus, guds son!»

Jesus: »Isak!»

Isak: »Nå, är du då värkligen Kristus, så hjälp dig själf och oss! Intill dess du gjort det, förblir jag otroende. Vi ha alla tre, som du ser, vingarna utspända till flykt, och det är alltså bara att kila iväg på din order.»

Ananias hade hittills icke deltagit i galgfåglarnas konversation. Därtill var han alltför upptagen af sina egna kval. Han hade omväxlande vrålat och jämrat sig. Men nu inflikade han, vänd till Isak:

»Håll med dina fräcka hädelser! Fruktar du inte ens gud, då vi lida under samma dom? Oss sker rätt, ty vi lida det våra gärningar äro värda, men denne har intet ont gjort.»

Isak: »Hvad är det där för en prädikare? . . . 'Vi

lida det våra gärningar äro värda, vi, men si Jesus, han har intet ont gjort'. Stolle! Hur vet du det? — Se där, Jesus, har du ett af dina offer! Nu äro vi alla församlade här: bedragaren Jesus, offret Ananias, häcklaren Isak — jo, det är ett skönt möte!»

Ananias, inställsamt till Jesus: »Härre, kom ihåg mig, då du kommer in i ditt rike!»

Isak: »Nej, hör: nu försöker han lirka in sig i paradiset också! . . . Broder Jesus, broder Jesus! Du har skött din tunga minst lika bra som din hyfvel, märker jag . . . Pu-u, det börjar lida mot slutet!»

Alla tre jämrade sig och vredo sig i plågor. Jesus sade till Ananias:

»Sannerligen säger jag dig: i dag skall du vara med mig i paradiset.»

Isak, för sig själf: »Det var mig en baddare att kunna hyckla in i det sista! Antingen är han en medveten bedragare och vill rädda sitt eftermäle eller också är han tokig och tror själf, att han är guds son. Jag börjar nästan tro på den sista hypotesen. Synd på karl för öfrigt!»

Det var tyst en stund. Nedanför stod folket och lyssnade, men kunde icke urskilja allt, som sades af de korsfästes matta, af kvalen nästan obegripliga röster. Ananias, som var den svagaste, befann sig redan halft medvetslös i dödsarbetet. Isak och Jesus voro svaga, men ännu vid full sans. Den förres kors, som stod något löst, hade vid hans smärtryckningar fallit litet åt ena sidan, åt Jesus till. Sedan han hånande betraktat folket en stund och grälat med soldaterna, som stucko honom på benen med sina lansar, vände han sig åter till Jesus:

»Seså, min vän, låtom oss vara sams nu! Jag önskar jag kunde trycka din hand. Det låter sig emellertid, såsom du vet, inte göra på grund af vissa vidriga omständigheter. Men se inte i backen så där; titta in i mina ögon, så får jag se, hur det är med dig! Jag har ett ömt hjärta, jag också, fastän jag är en smula hånfull och spydig mot det jag tycker är dumt eller oärligt. Seså — tack!»

Ett par kvalfulla minuter förflöto ånyo under tystnad, endast afbruten af de lidandes jämmer och utrop. Det började hastigt mörkna. Ananias vaknade till litet mera vid ättikan, som soldaterna räckte honom, och stirrade med halft brustna ögon mot Jesus, hvars hufvud hängde slappt ned på bröstet.

Isak, med lätt ironi: »Jesus, guds son, hänger du näbben redan?

Jesus höjde på hufvudet och såg sorgset mot Isak: »Ack, Isak! Jag tviflar.»

Isak: »Hvad? Hvad tviflar du på?»

Jesus: »Att jag är guds son.»

Isak: »Nej, ser man på! Det kom oväntat. Jag trodde du var ohjälpligt förstockad.»

Jesus, gråtande: »Banna mig inte för hvad jag gjort! Jag har varit offer för ett självbedrägeri. Jag insöp det med modersmjölken. Min mor är besatt af denna idé, att hennes son är guds son och människornas frälsare.»

Isak: »Beklagansvärde! Nå, än dina så kallade under? Änkans son i Nain?»

Jesus: »Han var blott skendöd.»

Isak: »Mannen, som tog sin säng och gick?»

Jesus: »Hypnotism.»

Isak: »De fem bröden och två fiskarna?»

Jesus: »Taskspeleri.»

Isak: »Jo, det är snygga bekännelser!»

Jesus: »Jag trodde, att mina konster voro en gudomlig förmåga hos mig.»

Isak: »Hvarför tviflar du nu?»

Jesus: »Emedan jag i närvarande ögonblick har alla en vanlig människas smärtor, känslor och tankar. Ända intills nu har jag trott på mig själf och hoppats, att något under skulle ske med mig från korset. Men jag känner mig kroppsligen och andligen bunden vid detta trä. Jag inser det nu: *jag är en vanlig människa.*»

Jesus sade de sista orden högre. Ananias uppfattade dem och ropade med af smärtor och ångest darrande stämma:

»Jesus!»

Men Jesus sänkte förtviflad hufvudet och började rossla.

Bönen.

1.

Det är på förvintern, en tid på året, då allting synes så grått, så skärande kallt, då naturens hjärta tyckes stelnat och människornas själar fyllas af vemod.

Det är så kallt och nordan hviner genom naturen, ful och naken efter köldens och stormens härjningar innan ännu den vackra, hvita snön faller och skyler eländet.

Kväll efter kväll sjunker solen ned i en blodröd kvällshimmel bakom furuskogens svarta silhuett, bebådande åter en kall natt, en natt med mörker och ve öfver markerna. Morgon efter morgon stiger solen åter upp i en himmel, flammig i gult och rött.

Kanske. Men om solen icke skänker naturen en smula glans, om himlen dag ut och dag in är täckt af en tung och tröstlös, blygrå och slät molnmassa, medan köld och blåst pina lifvet ur naturen, då förefaller allt dubbelt sorgligt, då skulle man likt björn och igelkott vilja lägga sig till dvala öfver vintern, för att icke behöfva vakna förrän vid vårsolens kyssar. —

Det knäpper i knutar, det knakar i grenar, det spränger vid stränderna af sjöar, som hålla på att is-

lägga sig. Och på människoboningarnas fönsterrutor spira kalla isblommor i skimrande, underbara mönster. Kölden sjunker allt djupare i jorden, vägarna blifva som af sten.

Kölden har varat några dagar och sunden och fjärdarna och vikarna i skärgården ha frusit till. Folket färdas miltals på isen med hästar och fordon ända fram till staden, dit man annars icke kan komma annat än med båt.

På lördagsmorgonen öppnas dörren till en liten stuga ej långt från stranden, och en ung man och en ung kvinna, hvilken i handen håller en lampa, blifva synliga. Mannen tar en i farstun stående kälke med en stor korg på och lyfter den ut på backen, hvarpå han efter en stunds ordnande sätter sig i rörelse ned mot sjön, skjutande kälken framför sig.

»Ja, adjö med dig då, och kom lyckligt hem igen!» säger kvinnan, blir stående ett par ögonblick och ser efter honom, hvarpå hon går in igen och stänger dörren.

Han skjuter kälken framför sig på den hala isen. Han ser tillbaka mot hemmet. Där lyser det så vackert i det ena af fönstren mot sjön, och där inne finnas hans snälla hustru och båda ännu sofvande små. Nu skulle han vara borta från dem en hel dag och icke komma igen förrän på kvällen. Och så skulle barnen längta och fråga om och om igen: kommer inte pappa snart? Och *hon* skulle gå hela dagen och vara smått ängslig — det låg nu i hennes natur — för att det skulle kunna hända honom något illa, och så skulle hon bedja till gud, att han måtte bevara hennes man från fara.

Både hon och han voro varmt religiösa. Deras tankar voro ständigt fästa på »högre» ting, det vill säga på religionen, och i enlighet med dess moral sökte de noggrant bevara sig från »synd» och hålla sig så »rena» som möjligt. De voro alltså riktigt snälla guds barn, och om de därför både sin »himmelske fader» om något, så kunde han väl inte gärna neka dem det begärda, allra hälst som han ju lär ha sagt till människorna: »Bedjen och I skolen få». På väggen öfver sängen i ofvannämda makars hem hängde också en tafla af kulört glas, hvarpå med granna färger och guldbrons detta bibelcitat var målat. Och de begagnade sig också flitigt af detta sin härres löfte, dock alltid efter bästa förmåga undvikande att bedja om något »fåfängligt.» —

Det blåser väl nästan friskt öfver sjön, men han är varmt klädd och detta i förening med det varma kaffet, som han fått innan han gaf sig i väg, samt en hastig gång gör, att han håller sig varm. Det är också väl, att han slagit broddar i stöflarna, ty annars skulle han aldrig lyckas gå upp emot vinden. Egentligen borde han ha tagit skridskor på, men som hans gamla äro obrukbara och han för närvarande ej hade råd att köpa sig nya, får det väl vara så länge.

Å, det är friskt och härligt och luften är klar och ren i dag. Ännu är det mörkt och stjärnorna tindra på himlafästet.

Han höjer sina ögon upp till dem och blir sentimental. Hur högtidligt och rogifvande lysa de icke på hans stig! inbillar han sig, tänkande, att bakom dem fanns en, som skulle beskydda honom. Och han kände sig trygg och lugn.

När stjärnorna bleknat för den stigande dagen, har mannen nått målet för sin stadsresa.

2.

Under dagens lopp utför han lyckligt och väl alla sina uppdrag. Då solen börjar sjunka bakom horisonten beger han sig hemåt.

När han efter en stund kommit ut på en fjärd, ser han tillbaka mot staden. Den norra delen af den synes otydligt mot en bakgrund af mörknande skog, men den södra aftecknar sig med kyrkspiror, fabriksskorstenar och hustak klart mot den röda aftonhimlen. På några hus, högst upp belägna i staden, skimra fönstren mot branden i väster. Längst ned i staden bland de trånga brinkarna emot sjön är det redan skymning, men här och där börja gatlyktorna lysa med ett grönaktigt sken.

Ett egendomligt, doft ljud följer med vinden från staden. Hvad staden ändå är lockande! Där finnes värme och ljus och glädje under långa, mörka kvällar. Och så detta rastlösa surr: vagnarnas buller öfver gatstenarna, tågens frustande, när de komma och gå, ånghvisslornas tjut, människornas tramp — denna stadens hemlighetsfulla sirénsång, som den sjunger dag efter dag. år efter år, men af hvilken han nu därute på fjärden i den tysta vinterkvällen endast kunde förnimma de starkaste ackorden — hur drager den icke människorna till sig, frestande med retande löften om njutningar och sinnliga äfventyr! Liksom hypnotiserade draga sig alla människor till staden, sökande lyckan, finner den ofta, men lika ofta eländet i nöd och laster och brott . . .

Han vänder ögonen från den ljusa västern i blodrött och guld och blekblått, till sydost, där hemmet ligger.

Å, på den sidan är himlen i en trist, tung, blå färgton, alls icke tilldragande. Men där är hans hem, dit han längtar och där man äfven längtar efter honom.

Han blir helt varm om hjärtat och skyndar i väg öfver fjärdar och sund. Mestadels har han bidevind, men stundom skjuter vinden på rakt bakifrån. Han ställer sig på medarna och håller upp den stora ytterrocken som ett segel; vinden fattar tag och undan bär det öfver glanskisen. Kälken är lätt och icke tungt lastad, ty det hufvudsakliga ändamålet med stadsresan har icke varit att köpa lifsmedel och dylikt, utan andra affärer.

Han njuter af den hastiga färden, som icke fordrar någon ansträngning. Det är så härligt, friskt och skönt, och blåsten känner han knappt, då han har den med sig. På sidorna om honom resa sig holmarnas och öarnas bärgiga stränder, mörka och allvarliga, här och där med ett tindrande ljus från någon människoboning. Öfver honom börja stjärnorna tändas i öster, och allt eftersom aftonrodnaden i väster tonar bort i blått sprida sig stjärnorna ditåt.

Minnena strömma inpå honom. Han minnes, hur han först hade skjutsat *henne* på alldeles samma sätt, som han själf nu åkte. Hon satt på kälken och han stod bakom på medarna och höll ut rocken, och så ilade de framåt. Hvad hon hade jublat! Och så, när kälken hade tillräcklig fart, satte han sig ned hos henne på kälken, hvarpå de lutade sig mot hvarandra, blundade och läto kälken flyga iväg hvart den behagade en stund. Hvilken tjusning låg det icke i att med slutna ögon — för att icke störa illusionen — låta sig på detta sätt föras bort i svindlande fart öfver isen! Det var under deras förlofningstid. Han hade bjudit henne på ett nöje

i staden och skjutit henne på sin lätta kälke dit i motvind och på glanskis. Men då åkte han på skridskor, så att det gick lätt. Och när de sedan på kvällen åkte hem, hade de glanskis och hård medvind hela vägen, alldeles som han i dag.

Så flyga tankarna till de ögonblick, då han skulle lära henne åka skridskor, hur han förde henne ut mitt på sjön och lämnade henne där hjälplös på sina skridskor, medan han själf gäckande åkte stora cirklar omkring henne eller hastigt åkte därifrån med skämtsamt hot att icke komma tillbaka, och hur hon då själf försökte taga sig i land, markerande sin väg med tätsatta »rofvor».

Han får tårar i ögonen, när han tänker på dessa lyckliga dagar. Det är nu fyra, fem år sedan; *nu* hade hon minsann inte tid att vara ute och leka på isen, och icke han häller för rästen. Stackars gumman! Att aldrig få komma ut, utan jämt och ständigt hållas hemma och slita och dra med de dagliga bekymren i ett ändlöst, grått enahanda! Och hon var tyst och stilla. Han känner sig vemodig i hjärtat och funderar slutligen på något sätt att bereda henne och barnen någon glädje under stundande julhälg . . .

Så flyger kälken sjungande fram öfver isen.

3.

Där hemma går hon i oro. En ångare har kommit utifrån och kört upp en ränna ute på fjärden en bit från stranden, och i andra ändan på fjärden åt staden till gjorde rännan en krök tätt intill udden på en ö och gick sedan på södra sidan af densamma. På fjärden på norra sidan skulle hennes man komma. Om han håller

sig mitt ute på fjärden, skall han icke åka i, ty rännan ligger då icke i vägen för honom. Men om han följer stranden af ofvannämda ö, om han har fart af blåsten och icke hinner stanna eller på grund af mörkret — det är ny — icke i tid hinner observera rännan, skall han i samma ögonblick han svänger om udden åka ned i vattnet.

Å, det är förfärligt!

Dock flyger en tröstande tanke genom hennes hufvud: ångaren hade ju gått in till staden och mannen bör då ha sett den där.

Trösterika, men bedrägliga villa! Han har icke en aning om båten, ty den har icke gått in till staden, utan stannat vid en uthamn, och han har gått en helt annan väg från staden än den ångaren färdats.

Men trots sin tanke, fattas hon dock af en naggande, oförklarlig ångest, från hvilken hon icke kan göra sig fri. Och så fråga barnen oupphörligt om icke pappa kommer hem snart. Hon kan icke hålla sig stilla och tänker ett ögonblick på att gå ut på fjärden för att varna honom, men det är otänkbart i den starka blåsten och på den hala isen. Kanske skulle hon då själf föras ned i rännan.

Gång på gång kastar hon på sig schalen och går ned till stranden och försöker se och lyssna utåt fjärden. Men ingen syns och ingen hörs. På ett par ställen lysa ljus från stränderna. Det är från andra stugor. Hon ser upp mot stjärnorna för att där söka ro och stöd. Ack, så vänligt de blinka där uppe! Och så som hon hade blifvit lärd, tänkte hon, att där bakom fanns en, som kunde aflägsna hennes ångest och skydda hennes man från fara. Härrens löfte stod framför henne: »bedjen och I skolen få!»

Och hon bad, bad där ute under himlen en brinnande bön.

Så går hon in i stugan igen för att lugna barnen, som sitta därinne omkring fotogénlampan och längta efter pappa.

De två barnen, frukten af deras icke fullt femåriga samlif, väcka minnen och känslor till lif. Hon minnes hur lyckliga åren varit, i trots af att ekonomiska och andra bekymmer icke saknats. Hennes man är så god och så öm, och hon älskar honom lika varmt nu som under deras första tid. De gångna åren passera revy för henne, allt ifrån deras första tid i skämt och glam intills i dag. Hundraden små episoder, än lustiga, än allvarliga, än ljufva, strömma in på henne.

Särskilt minnes hon, hur glad och lycklig han brukar se ut, när han kommer hem från sitt dagsarbete, ofta våt och frusen, eller från en stadsresa, och finner bordet dukat och barnen rusande mot honom vid dörren, medan hon själf går och stökar i rummet och ställer allting i ordning åt honom. Och hon minnes hur han ofta, när han är vid glatt humör, brukar sätta barnen på sitt ena knä och henne själf på det andra och slutligen krama dem alla mot sitt bröst . . .

Hon stiger upp och börjar duka kaffebordet. Hennes man skall ju snart komma hem . . .

Nej, hon kan icke vara lugn. Visserligen har hon bett till gud, och hon tror fullt och fast på att han hört hennes bön, men lugn kan hon dock icke känna sig.

Efter att ha uppmanat barnen vara lugna går hon åter ned till sjön.

Vinden stryker fram öfver fjärden norr ifrån. Plötsligt rycker hon till: vinden har fört med sig ljudet af

en kälke, som i hastig fart åker öfver isen alldeles intill norra stranden af den där ön, å hvilken den farliga udden befinner sig.

En blekhet sprider sig öfver hennes kinder.

Så böjer hon knä och anropar åter gud.

Hon hör mannen komma fram vid udden, och nu hör hon hans välbekanta hvissling, som han brukar höja för att meddela henne, som han alltid är säker på skall vänta på honom nere vid stranden, om att han kommer.

Och nu . . . ack, barmhärtige gud, nu hör hon, hur kälkens ljud mot isen plötsligt upphör, och hon förnimmer ett annat, obeskrifligt, i stället.

Fasan förlamar henne. Hon stirrar som vansinnig ett par ögonblick, därpå rycker hon sig loss och börjar i outsäglig ångest springa på den hala glanskisen utåt platsen för olyckshändelsen för att bringa hjälp. Hon halkar, faller och slår sig oupphörligt, men aktar icke därpå.

»O, gud! o, gud! förbarma dig öfver oss! Hjälp mig!» . . .

Då träffas hon af sitt namn, ropat af hennes man, som drunknar där ute i rännan. Å, det var ett dödsskri!...

I vansinnig smärta tager hon ett par häftiga steg framåt, halkar, faller och förlorar medvetandet.

4.

Mannen närmar sig hemmet. Han tänker på hur skönt det skall vara att snart vara hemma och få sig en varm brasa och varm mat, och så få återse hustru och barn.

Genom omständigheternas makt måste han, när han kommer in på fjärden näst intill den, vid hvilken hem-

met ligger, hålla sig på dess södra sida, det vill säga vid norra stranden af den ö, på hvilken den farliga udden befinner sig. Han får vinden alldeles bakifrån och det bär iväg med stark fart. Tankarna flyga före mot hemmet, och där ser han ljuset från stugfönstret. Han håller ögonen fästade på det vänliga skenet, kälken kör fram förbi udden och nu höjer han sin hvissling. Så kastar han ögonen på isen ett stycke framför sig...

»O, härre Jesus!»

För sent, för sent, kälken flyger ut i rännan, där den sjunker.

Mannen stannar kvar mitt ute i vattnet. O, gud, skall han dö så nära hemmet? — nej, nej, det får icke ske — hjälp mig, o, gud — å, förbarma dig, låt icke mina barn bli faderlösa där hemma i kväll!...

Han arbetar förtviflat på att nå rännans kant, men förgäfves. Den stora, tunga rocken hindrar honom, och snart äro kläderna genomdränkta af iskallt vatten och kännas tunga som bly och kylan gör honom alldeles stel i lämmarna. Hans krafter aftaga och han känner hur han sjunker.

Då skriker han i vild, bottenlös smärta sin hustrus namn och skriket skär genom luften och träffar henne där på stranden...

Åter höjer han i dödsångesten hjärtslitande rop på hjälp. Men ingen svarar honom, ingen kommer till honom. Hvarken från jorden eller himlen...

Vattnet täpper till hans mun och rösten slocknar i ett gurglande. Hans stämma skall aldrig höras mer.

Snart blir vattnet i rännan åter lugnt, och kölden spinner den söndertrasade ishinnan åter hel...

* * *

Och stjärnorna tindra i rymden, klart, bedårande liksom på morgonen, oberörda, likgiltiga för den drunknade mannen där nere under isen och hans hustrus sorg, när hon en gång vaknar upp. Och två små faderlösa barn göra på dem intet intryck.

De tindra såsom de gjort i tusenden år, oberörda, kalla inför människors olyckor och sorger och alla våldets, lidandets och orättfärdighetens stormar, som rasat på vår jord, liksom ock inför all den lycka och glädje, som funnits på densamma.

Där uppe i höjden vinkade de, bedårande skönt, bedragande människorna och låtande de svaga känna en aningsfull längtan efter något där uppe bakom de flammande världarna, en skapare af universum, en kraft, på hvilken de velat lita och hos hvilken de letat efter hjälp och stöd.

De tindrade, vinkade där uppe, ljugande så grymt om ett lif i lycksalighet under en kärleksrik och allsmäktig faders skydd. Ty där, liksom öfverallt i universum, regera de blinda naturkrafterna, mot hvilka de lefvande varelserna så länge de funnits måst föra strid och för hvilka människorna ofta duka under utan att hafva ärhållit hjälp eller stöd från någon där uppe i det blå.

Julotta.

Pling — plång! . . . pling — plång! . . . Malmljuden dåna öfver näjden och de kristliga fåren skumpa in i hälgedomen och bräka: »Var hälsad, sköna morgonstund».

Men bland fåren har också smugit sig in en fräck och elak ulf. Det är jag.

Längst fram i kyrkan äro särskilda bås för ortens får med finare ull.

Och medan prelaten där uppe på prädikstolen idisslar sin gamla tummade prädikolunta om det kristliga julskrocket, så sitter jag här nere i kyrkbänken och hädar . . .

Hör! nu berättar han med af rörelse och glögglängtan harskig strupe om Jesu öfvernaturliga födelse, om hur pilten föddes af den rena och obefläckade oskulden Maria — senare: fru Josef Jakobsson —, men jag tänker i mitt hädiska sinne, att originalet till den där Marialegenden nog kom i sina intressanta omständigheter på det naturligaste sätt i världen.

Ty köttet är svagt och kärleken förförisk för en judisk flicka, när hon om natten är ensam med den älskade bland liljorna på marken och månen låter cypresserna kasta djupa skuggor öfver vägen . . .

Hvad deklamerar svartrocken nu?

». . . Frrråååån vå-håårrr tiiderräk . . . nings bööörrr- . . . jan haf . . . va de krrrist . . . na fiii . . . irrat denna dag ti . . . hill vååårrr ffrrrääääl . . . sarrre hääärrr . . . en Jeee . . . su Kkrrrii . . . sti fö . . . hödelse . . .»

Satan till präst att ljuga!

Annars lär oss historien, att under de två första århundradena firade de kristna den sjätte januari såsom Jesu födelsedag, och först år tre hundra femtiofyra efter Kristus firades den tjugufemte december såsom denna högtid.

Men fårahjorden finner herdens lögnaktiga påstående gripande och gråter stilla . . .

»Frid öfver jorden!» prädikar han, »det är Kristus', han, som föddes i denna natt, och hans läras, kristendomens, bud.»

Frid öfver jorden! . . . Ha, ha, ha!

För mina ögon upprullas de af de kristna skapade religionskrigen och inkvisitionens fasansfulla dramer, där kättarna utförde hufvudrollerna och de heliga gudsmännen, svartrockarna, voro regissörer.

Hela kristenheten ser jag dela sig i sekter och förgöra hvarandra inbördes!

Till att börja med blifva sextio tusen kristna, som förneka Jesu gudom, mördade af käjsar Gratianus. Och det bara därför att Jesus, innan han dog, inte hade uppvisat ett ordentligt prästbetyg!

Ungefär tre hundra år därefter blifva en annan sekts anhängare allesammans utom en brända på ett jättebål, och senare låter käjsarinnan Theodora hänga, korsfästa, dränka eller lefvande bränna ett hundra tusen af samma sekts anhängare.

»Frid öfver jorden» . . .

Jag ser framför mig alpernas sköna dalar och bärg. Där bo i stillhet ett enkelt folk, waldenserna. Men hvad står på? Kristna banditer komma och kväfva dem med halmrök i klipphålorna, dit de flytt, slå ihjäl dem med eldbränder, flå dem lefvande, spetsa spenabarnen på gärdsgårdsstörar!

I södra Frankrikes leende näjder ser jag andra kättare, albigenserna, lefva. Rättrogna kristna röfvarhorder komma och härja i deras land under mer än tjugu år. Jag ser trettio tusen albigenser mördas på en enda dag och åttio tusen vid Bezuez, och så vidare.

Frankrike förlorar i dessa förföljelser sju hundra tusen af sina medborgare.

Satan till kristendom!

Jag ser riddare, beväpnade med spjut och sköld, tämpelhärrarna, på sina korståg under två sekler lyckas släcka ut tre millioner »själar»!

I Böhmen reses ett kättarbål, hvarpå Johan Huss brännes, och därefter kommer förföljelsen mot Hieronymus af Prag, hvarvid ett hundra femtio tusen människor ljuta en förtidig död . . .

Prästen däruppe på prädikstolen talar alltjämt om friden, som kristendomen skapar i världen. Men gräsligheterna fortfara ändock att passera revy.

Femtio tusen hugenotter ser jag under den beryktade Bartholomeinatten mördas och strax därpå ett hundra tusen i trakten af Paris.

Och se där! I det soliga Spanien jagas och nedskjutas såsom vilda djur en million mohrer.

Trettio tusen människor ser jag falla offer för inkvisitionens tortyrkamrar, galgar och kättarbål i samma land!

Hvar ligger hälvetet?

Tio tusen brännas lefvande af Torkmevada — femtio tusen mördas i Holland af Carl 5:e — aderton tusen halshuggas, dränkas och brännas af Alva — tolf millioner i Mexiko och Peru utrotas från jorden — fem tusen puritaner dö i England i fångenskap . . .

För mina ögon träder Martin Luther, dryg och pösig, hvars system af religiöst vansinne, det så kallade »evangeliskt-lutherska», af Gustaf Vasa en gång i nåder prackades på församlingsborna. Och Luther är nu deras högsta auktoritet näst gud, och han tros och hedras. Men jag ser honom skrifva något, medan han genom djupa grymtningar ger uttryck åt sin fröjd. Allt som oftast läser han högt igenom det skrifna och lyss med välbehag till orden. Ah, det är om judarna, och hör hvad han skrifver om dem:

»Brännen deras synagogor, nedbryten och förstören deras hus, fråntagen dem deras böcker och Talmud, neken dem helt och hållet lagligt skydd, tagen från dem alla deras rikedomar och drifven bort dem som galna hundar!»

Medan jag ännu i tankarna befinner mig på Tysklands mark, låter jag »trettioåriga kriget» passera revy. Och jag ser, hur under detta tio millioner människor mista lifvet och halfva Tysklands befolkning utrotas, aderton tusen tre hundra byar, ett tusen sex hundra tjugunio städer och ett tusen nio hundra sjuttiosex slott uppbrännas och landet förvandlas till en ödemark!

Detta var förnämligen svenske konungen Gustaf 2:e Adolfs värk, och med honom låter jag revyn flytta öfver på närmare håll, till det land, dit ofvannämda kung och denna kyrka hör.

Den gudlige och fromme Gustaf 2:e Adolf låter halshugga tre män för affall till katolska läran. Under Karl 12:es regering torteras och halshugges en person, som tviflat på nattvardsläran. Tre andra män dömas till döden för frikyrkliga åsikter, benådas därifrån, men två af dem dö i fängelse, den ene efter trettio års, den andre efter fyratio års fångenskap. Och sedan kommer en ändlös rad af landsförvisningar, fängelsestraff och böter! —

Å, du Kristus, allsmäktige »fridsfurste», — du kristendom, »kärlekens evangelium», — ni kristna, »tålmodiga och fördragsamma», — ni alla, som nu under många sekler förklarat eder vara de enda, som kunna afskaffa de blodiga striderna mellan jordens människor, och ännu icke lyckats! Ni, som i stället ha gjort jorden till en af blod rykande, af ångestskri genljudande tortyrkammare — å tvi eder! . . .

»Ljus öfver världen!» snörflar prästen.

Ja, det ljus, kristendomen tände, det var kättarbålen, hvars blodiga lågor flammade i den kristliga vantrons långa natt!

— — —

Medan den helige där uppe på prädikstolen låter härrens evangelium, »lifvets vatten» — med sömndroppar i — duscha öfver de församlade fåren, sitter jag här nere i kyrkbänken och smädar.

Ofvanför det hvita altaret är upphängd en skylt med den kristliga vidskepelsens bekanta inregistrerade varumärke: korset, på hvilket man med fyra spikar knackat fast den stackars religionsmakaren Jesus, som, i likhet med en Bagaas, en Deriteus, en Thudas, en Schabbathai Levi och den öfriga flocken af aspiranter på messiastiteln, fått i sitt hufvud, att han var världens frälsare. Och

hvilkens sorgliga ändalykt på Golgata i sällskap med ett par vanliga »bofvar» och otroliga försvinnande kristenheten hvarje år i lögnens månad högtidhåller med att äta kokta hönsägg.

Men för öfrigt var Jesus (med sina små svagheter, naturligtvis, liksom hvarje annan normal människa) en tämligen fridsäll man och jag har ingenting annat emot honom än det, att han möjligen icke var fritänkare och att han var alltför beskedlig.

Gudslakejen står ännu där uppe, fet och djäflig, vid de förgyllda kerubhufvudena med vingar bakom öronen, och medan han språkar evangeliskt nonsens, sitter jag i kyrkbänken och kallgrinar och drifver gäck med heliga dumheter.

Och jag ser, hur den allra som kristligaste inkvisitionens äckliga ormar kräla ut från ormboet i Rom, välsignade af påfven, och sprida sig öfver Europa, parande och ynglande sig i de med ortodoxt snusk uppfyllda kyrkorna och spyende sitt vidriga gift ut öfver landen. Och hvar hälst ett stänk af giftet faller, där flammar genast ett kättarbål upp emot himlen.

Män uppstå, som trampa på ormarnas hufvuden, men ormarna stinga dem i deras hälar. Och spy sitt gift.

Altaret där framme förvandlas till ett domarbord, och Jesus, världsalltets härskare där ofvan, stiger ned från plankan, där han hängt fastnubbad i nära två tusen år utan hopp om aflösning — och således ur stånd att dirigera kosmos, hvilket följaktligen går sin egen gång, — stiger ned och sätter sig framför domarbordet och blir till en kyrkofader med mitra på hufvudet i stället för törnekrona.

Med den ena delen af sitt ansikte skrattar han mjölk

och honung åt den gapande menigheten och med den andra hånler han mot de stackars kättarna, som i en lång rad föras fram inför honom.

Altarrunden är domstolsskranket.

Framför honom på bordet ligger en stor, tjock bok med sju spännen och sju sigill (närmare omtalad i Joh. Upp.) Nu bryter han sigillen och öppnar boken, — och mina onda ögon tro sig skåda nyckeln till kristendomens sublima mysterium och till gåtan om treenigheten: en gud, som var tre gudar, som var sin egen son på samma gång han var sin egen fader, och som födde sig själf.

Men boken bestod endast af hvita blad utan ett ords innehåll.

— — —

Män hade trampat på ormarnas hufvuden.

Domarbordet där framme blir till en hög stora vedträn med en upprättstående påle i mitten. Ah, ett kättarbål!

Och vid pålen är fastbunden en mänsklig gestalt: Arnold af Brescia, till straff för att han förnekat gud. Veden antändes och lågorna slickade den olyckliges kropp, som snart förkolnad faller samman.

Men åter flammar bålet upp och Stefen Doliet beträder detsamma emedan han hädat gud, och på honom följa efter hvarandra Mathew Harmaunt, därför att han förnekat att Jesus är världens frälsare; Giordano Bruno, som vänligt beder sina plågoandar lägga litet mera ved på elden; läkaren Vanini; polske soldaten Casimir Lecynski — — —

Plötsligt förvandlas scenen och rummet innanför altarringen till en den ohyggligaste pinokammare, där fritänkaren Savonarola för sin tros skull torteras ihjäl...

Stearinljusen i de höga stakarna vid sidan kasta sitt fladdrande sken öfver altaret, där den kärleksfulle kyrkofadern läser: »Frid, frid, frid öfver jorden, — men blott för de rättrogna.»

Därpå häktar han upp sig på sin gamla plats på skylten igen.

— — —

Pling — plång . . . pling — plång! Fåren strömma ut ur den af otäcka ångor uppfylla kyrkan och skynda hem.

Och jag, den ondé ulfven, vaknar upp ur mina drömmerier, gnuggar mig i ögonen och går till mitt religionslösa hem, slår upp världshistorien och läser såsom juldagstäxt för min ovigda hustru och mina odöpta barn berättelserna om religionskrigen och kätteriförföljelserna till guds ära.

Lifvet eller döden?

Han gick ut genom Norrtull med Hagaparken som mål. Ty där skulle hans lif afslutas på ett sätt, som skulle ge polisen och politigubbarna arbete och tidningarna en notis. I högra handen, som han höll nedstucken i kavajfickan, hade han en dynamitpatron med stubintråd och tändhatt och i den vänstra en ask tändstickor. Han skulle ha varit snyggt klädd, om hans kläder hade varit borstade och hans krage icke solkig. Gestalten var lång, men hopfallen. I hans smutsiga ansikte hade laster och lidanden ristat outplånliga runor, det var gråblekt och magert och mitt i detsamma satt en tjock gredelin näsa, och under den ett ovårdat skägg.

Han gick framåt med sänkt hufvud, rufvande på sina dödstankar. En arbetarkvinna på väg inåt staden mötte honom och såg på honom undrande och medlidsamt. En härrskapsvagn körde förbi honom och hästarna stampade lervatten upp på hans kläder.

Det var på hösten och luften var kall och disig och grå. Landsvägen såg ut som en rämsa ur en blöt och upptrampad leråker, i hvilken här och där vattenpölar blänkte. Öfver Stockholm lyste förmiddagssolen fram för ett ögonblick.

»Å, djäflar anamma, hvilket lif man för!» röt han till i det han trädde in i den djupaste delen af Hagaparken. Vägarna hade han lämnat och vandrade nu öfver det vattdroppsdallrande gula gräset bland träden och buskarna. Solljuset skimrade då och då på växternas våta blad och på vissnade blommor. Från marken steg en lukt af blöt mylla. En grå rägndunst låg mellan träden. Öfver honom gledo stora grå moln med små mellanrum af klarblå himmel. Och det var så tyst.

Han stannade och tog fram dynamitpatronen och såg på den. En frossbrytning skakade ett ögonblick hans kropp vid tanken på hvad han ämnat dynamiten till och hvad han stod i begrepp att företaga sig. Vore då döden värkligen så nära? Skulle kanske inom blott en timme allt vara slut? Vid tanken härpå kände han sig gripen af skräckfylld bäfvan.

Han kände nästan ånger öfver sitt beslut och tänkte ett tag att lägga bort dynamitpatronen, men stoppade den i fickan igen. Grubblande fortsatte han sin väg och irrade under en timmes tid långsamt omkring bland träden.

Flera gånger tog han upp dynamiten i afsikt att sätta sitt beslut i värket, men hvarje gång svek honom modet.

Slutligen kom han till en plats, där framför honom på kort afstånd syntes en landsväg. Han stannade, ty det gick folk på vägen, och han ville icke bli sedd. Nu, när han åter förnam närvaron af andra människor, kände han än svårare sitt lifs ödslighet, och lifsledan pinade än kraftigare hans själ. Han satte sig ned på en sten och försjönk i ett intensivt grubbel öfver sitt förflutna och sitt återstående.

— — —

Hans historia var den gamla banala tragedien: Han föddes »öfverklassare», fick en fin uppfostran och god förmögenhet. En bra karaktär hade han och arbetade energiskt för att vinna framgång. Men detta samhälle är icke sådant att det tillförsäkrar arbetssamheten och skickligheten hvad dem tillkommer. Och därför kommo olyckliga tillfällen och onda tider för honom, då allt gick åt fanders. Han kämpade förtviflat emot sin ekonomiska ruin under dagars jäktande slit och sömnlösa nätters grubbel. Förgäfves! Från alltsammans måste han gå, utblottad på allt och sjuk af grämelse.

Och sedan? Ja sedan var det många års kamp för brödet, många försök att resa sig och ständigt gäckade förhoppningar, som alltmer stukade hans arbetslust.

Sedan följde sjukdom, förlorad arbetsförmåga och nöd, växelförfalskning, upptäckt och fängelsestraff. Och när han kom ut och ingen ville kännas vid honom, förbrytaren, kom det sprit i historien. I spritrusets tjocka töcken skulle de sorgliga minnena gå vill, aflägsna sig från honom och han blifva dem kvitt för en stund.

Därmed började slutet af hans förfall, som han tillbrakte dels inom, dels utom fängelset, och då hans begär efter lifsnjutning blef tillfredsställt af brännvinsrus, kortspel oeh köpta famntag hos småhotellens och gränderna prostituerade kvinnor. Den kvinna, han en gång varit gift med, hon hade skilt sig ifrån honom och lefde med deras gemensamma barn i en annan trakt, långt i fjärran.

Lifsuppehället skaffade han sig genom att uträtta tillfälliga uppdrag, genom stöld och genom att åt unga män på gator och kaféer sälja »förseglade böcker» och osedliga fotografier. — För satan, man har väl rättighet

att nära sig, och i detta rofsamhälle äro alla medel tillåtna för detta ändamål, menade han.

Från de ljusa höjderna af rikedom, »aktad», det vill säga hög, samhällsställning och lycka hade han sålunda under årens gång slungats af omständigheterna, självförvållade och oförvållade, från afsats till afsats allt djupare ned i den afgrund af dekadens, ur hvilken han aldrig mer skulle kunna taga sig upp. Han var blifven en afsigkommen, försupen stackare, och såg för sig en framtid full af lidanden, kroppsliga och andliga. Han kände sig tillintetgjord vid tanken därpå och fann sitt lif så ändamålslöst, så förbannat uselt.

»Hvad tjänar detta lif egentligen till?» hade han många gånger frågat sig själf. Mycket bättre vore det att dö, det vore en lättnad för honom själf och andra.

Efter hvarje natt, som han »gått brandvakt» eller tillbrakt inkrupen i något hål, efter hvarje rus, då han vaknade upp, efter hvarje utstånden fängelse- och sjukhusvistelse blef han allt mera lefnadstrött och försjönk slutligen i djupaste hypokondri. Då vaknade självmordstankarna — och de växte allt mera i hans själ likt skuggor i döende dag. Han hade läst i tidningarna så oändligt många notiser om lifvets olyckliga, som förlossat sig själfva ur ett plågsamt varande genom att för egen hand afbryta detsamma. Men ändock tvekade han i början för detta steg öfver tröskeln. Ty trots allt, trots att hans lefnadslust var slagen i spillror och grus, kände han sig dock mot sin vilja dragen till lifvet, och dessutom fruktade han dödsstundens smärta. Och »lifvet efter detta»? För det kände han icke rädsla, lika litet som glädje, ty detta lif trodde han icke på. Medan han ännu var en yngling hade han dock trott på gud och

evigt lif. Icke därför att han af egen drift kommit därhän, utan därför att man hade inbillat honom det. Men i och med att hans förstånd mognade fick hans åsikter en annan riktning. Han började först tvifla på hälvetets existens, sedan på den ställföreträdande försoningen, barnadöpelsen, nattvarden, bönen, evigt lif och gud. Då studerade han böcker i ämnet för och emot, hvilket slutligen gjorde honom till ren fritänkare. Hans lif blef icke bättre däraf, men det blef icke hällre sämre. Ty religionen är ingen moralfråga, utan en förnuftsfråga. Det finnes i handling och tankar goda och dåliga »troende» och det finnes likaså goda och dåliga fritänkare. Det var först långt efteråt, när de ekonomiska motgångarna och slagen bringat honom ur jämvikt, som hans förfall började. Han var öfvertygad, att i döden förintades för alltid varats ande, den medvetna och kännande, hos honom, att hans väsen upplöstes i atomer, som återgingo till sitt ursprung, till kaos' famn. Döden, det betydde hans själs försvinnande i intet, kroppsatomernas uppgående i andra, okända, främmande former af lif utan medvetande om det förflutna, eoners ändlösa ro. Och just denna öfvertygelse var det, som slutligen, när lifvets stenbörda blef honom allt för tung och sedan han öfvervunnit sin rädsla för dödssmärtan, gaf honom mod att afkasta den.

Han var sålunda besluten att beröfva sig lifvet och hade blott tvekat i fråga om sättet. Dynamiten vore nog till sina värkningar det ohyggligaste medlet, men det gick kvickast och säkrast med det. Och därför gick han och lyckades stjäla en dynamitpatron med tillbehör på en plats, där bärgsprängningsarbete pågick. Men han hade burit dynamiten på sig i två dagar utan att kunna

komma sig för att sätta sitt beslut i värket. I dag, efter en svår natt i köld och feber och förtviflan utan gräns, hade han dock gifvit vika för förnuftet, som sade honom, att hans lif var sämre än döden och att döden därför var bättre.

I dag skulle det ske.

— — —

Medan han så satt där och tänkte på sitt förfelade lif, hur hans ungdomliga framtidsdrömmars byggnad var för alltid lagd i ruiner, föll han plötsligt i gråt och tårarna runno nedför han smutsiga kinder. Hans bröst arbetade tungt och framprässade oartikulerade ljud. Men han var icke van att gråta och om en stund hade han öfvervunnit sin svaghet och steg åter upp.

Upprepade gånger tog han fram dynamiten ... Nej, icke ännu ville han göra det. En stund till ville han lefva. Men så plötsligt framstod för honom hela hans elände i all sin bittra värklighet, och gripen af en svallvåg af den djupaste förtviflan ryckte han upp dynamiten ur fickan och anbrakte med feberaktig ifver, liksom vore han rädd att ett ögonblicks uppehåll skulle förlama hans viljekraft till att utföra handlingen, tändhatten och stubintråden på densamma. Sedan tände han tråden och stoppade dynamiten i munnen ...

Med skälfvande händer tog han ögonblicket därpå åter ut den och släckte elden i tråden. Svetten pärlade i hans ansikte. Nej, han kunde det icke. Det var så svårt.

Han borde ha skaffat sig brännvin och berusat sig. Det hade då varit lättare att dö, ty under ruset har till och med den fege hjältemod. Redan då han beslöt sig för att beröfva sig lifvet hade han också tänkt skaffa sig en liter för att lägga anden till hälften i dvala, sålunda

görande döden lättare. Men så hade han icke haft råd till det.

En stund förflöt i stark sinnesrörelse under det han stod med dynamiten i handen och såg på den och önskade sig döden. Men så gjorde han en kraftig, en sista viljeansträngning, tände åter stubintråden och stack dynamiten åter i munnen . . .

Framför honom glänste de röda bären på en berberisbuske, en fågel kvittrade på en gren bredvid, det droppade sakta någonstädes, en vindpust fällde af fukt och solljus glittrande blad till marken runt omkring honom och i fjärran brusade ett tåg. På vägen gingo två små flickor och skrattade och strax efter dem kom en mjölkkärra med skramlande flaskor. Innan den försvunnit skulle det ha skett, och han undrade hvad kusken skulle tänka, då han finge höra knallen . . .

Han var blek och hans ögon stodo stela och vidöppna af omätlig fasa och ångest medan han väntade. Tiden, som förgick tills det äntligen skulle ske, var så ändlöst lång . . .

Då:

En kraftig explosion . . . marken upprifven . . . blod, hjärnmassa . . .

* *
*

Ja, häll eder, forskning och vetande, som ur människornas själar slita tron på ett evigt lågande hälvete och gränslös pina efter döden för dem, som ha mod att själfva afsluta ett onyttigt eller sorgfyllt, ett skamligt och brottsligt lif! Ett härligt evangelium ha ni sändt hvar lidande människa, att hon utan ångest för hälvetets

fasor kan för egen hand utsläcka lifvet, när detta blifvit en olidlig plåga. Se: hälvetet, djäfvulen och den eviga fördömelsen äro blott tomma skräckbilder! De vika och dö som skuggor för strålarna från forskningens Lucifers-fackla.

Du olycklige: lef — eller tag ditt lif, hvilket du vill! På denna sidan döden: lifvet med dess glädje och sorger. Och där bakom, »på andra sidan»: intet; ingen evig salighet och inga eviga marter. Välj! Väljer du lifvet — då *kan* du ångra dig. Väljer du döden — *aldrig* ånger.

De olyckliga, de själssjuka, de lastfulla och brottsliga, de olämpliga för lifvet gå bort och lämna plats för de lefnadslustiga, de friska och nyttiga. Är detta till skada? Nej: att utrota det dåliga eller ej hindra det från att dö och låta det goda lefva och befordra det — det är det sanna lifvets förhärligande.

Må människorna dö, må lifvet slockna på jorden, om människorna bli olyckliga, om tillvaron blir sin egen börda! Lifvet, varat, har intet annat ändamål än sig själf. När lifvet icke fyller människorna med glädje, när det icke förmår gifva människorna hvad de förvän tat, förtjänar det ej och har ej rättighet att vara till. Människorna ha intet högre att vänta af tillvaron än att njuta och känna sig lyckliga. När de blifva bedragna af lifvet häruti, när lifvet gör dem olyckliga, hvarför skola de då lefva? Då böra de afsluta varat, ty då är döden det enda, som kan afskaffa deras plåga.

Det är sannt: döendet för egen hand är ofta förenat med svår ångest och smärta. Men därefter kommer den stora hvilan och friheten från smärtor och kval. Det är som när människan lider af kroppsliga smärtor. Hon

vet, att läkaren skall kunna hjälpa henne, men hon törs ändå icke gå till honom, emedan hon fruktar för de ökade smärtor, hans behandling, om ock för en kort stund, skall förorsaka henne. Men slutligen blir lidandet henne öfvermäktigt och hon går under ångest till läkaren. Han rör vid och bearbetar hennes onda. Smärtorna stiga under en stund af förskräckelse, men därefter inträder lindring och en ljuf, fullständig hvila för de plågade närverna.

Döden är en stor läkare, som helar kroppens och själens sår, som stillar smärtorna.

Modig är den, som trotsar lifvets vederstyggligheter, modigare än den, som har mod att dö, säges. Men äfven om detta vore sannt — om lifvet blir honom så hopplöst tungt, att han känner en ständig plåga af det, en dåre är han dock och har en dåres mod, om han ändå vill lefva det. Ty hvad nytta bringar honom ett sådant lif? Och hvad glädje? Ett dumt, grymt och onyttigt självplågeri är det.

Förr trodde de enfaldiga, att man genom att tåligt fördraga lifvets onda och genom att späka sitt kött skulle blifva delaktig af den himmelska saligheten. Och då var det en mening uti att plåga sig. Men nu tror man det ej mera; munkars och nunnors och självplågande fakirers tid är förbi. Och därför är nu självplågandet meningslöst.

Låtom oss trampa under fötterna dogmen om självmordets skam och brottslighet! Självmordet är tillåtligt, naturligt och förnuftigt. Örterna och djuren, som intet veta, vänta tåligt på att döden skall komma och förlossa dem ur deras plågsamma tillvaro. Men människorna, som tänka och förstå, som sett bakom tingen, som känna

till att leda naturens krafter, har ock lifvet i sina händer och rätten att bruka eller försmå det.

Det är icke alltid brottsligt att taga en människas lif, och det är ej häller alltid en god handling att gifva henne det.

Om en sjuk eller lämlästad och sargad människa beder läkaren göra slut på hennes lif hällre än att söka bevara det för en framtid full af lidanden, så har läkaren ingen rätt att mot patientens önskan bevara hennes lif. Ja, han begår en brottslig handling om han gör det. Ty ingen har större bestämmanderätt öfver patientens lif än patienten själf.

Om du påträffar mig medan jag är i färd med att begå självmord, så har du ingen rätt att mot min önskan »rädda» mig till lifvet.

Låtom oss strida mot det, som fördystrar lifvet för oss, och taga vår tillvaro så lustigt som möjligt! Men blifva vi besegrade, blifva vi böjda mot jorden — ja, låtom oss då dö!

Lifvet är de lyckligas glädje, döden de olyckligas. Om icke döden stode som en sista utväg för dessa, skulle jorden ha flera och djupare olyckliga än nu.

Lifvets olycklige, suckar du efter frälsning? Sök då din frälsare! Men sök icke »den, som gifver dig evigt lif», ty han är ett fantom. Sök den, som gifver dig döden. Den frälsaren är du själf...

Räds du för döden? Det skall du icke göra.

Du dör — din själ förflyktigar — din kropp multnar —. Den multnar och blir till mull. Men ur din mull stiga åter nya lifsformer upp. Så har mullen fortleft i tidernas lopp och så skall den fortlefva i ständigt väx-

lande former. En gång blef det du. Och se'n är du icke mer. Och din mulls kommande lifsformer skola icke minnas dig och dina kval, liksom du också icke själf skall minnas dig.

Att dö, det är att förvandla sig, att förvandlas från ett lidande väsen till ett nytt lefnadslängtande. Det är att föryngra sig, att blifva frisk och skön.

Ditt stoft är som vattnet i en bölja. Böljan sjunker och dör, men vattnet går icke bort, det går upp i nya böljor. Och ditt stoft går upp i nya lif.

Döden är ingen vederstygglig benrangelsman. Döden är allt strålande lif du ser omkring dig. Att söka döden är att söka ett nytt lif, saligt därför att det är omedvetet om det gamla.

Innehåll:

	Sid.
Härrens heliga nattvard	3
På korset	14
Bönen	22
Julotta	33
Lifvet eller döden?	41

schreiner
Group